

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Державно-управлінські студії № 6, 2019

УДК 35.353.1

М. Ф. Криштанович,

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКО-
ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН

М. Kryshtanovych,

*Doctor of Science in Public Administration, Professor
Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education,
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
National University «Lviv Polytechnic»*

STATE REGULATION OF UKRAINIAN-POLISH COOPERATION IN
THE FIELD OF INTERNATIONAL RELATIONS

Анотація. Проведено дослідження державного регулювання процесу українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин в цілому уявляється достатньо складним завданням, що обумовлено значною кількістю його аспектів, серед яких одне з найголовніших місць посідають завдання забезпечення національних інтересів цих країн. Обґрунтовано концептуальні засади аналізу українсько-польського співробітництва, які покликані забезпечити цілісність, взаємо узгодженість і послідовність організації й ефективність реалізації двостороннього співробітництва цих держав, у тому числі і в межах їх міжнародного співробітництва. З огляду на складність комплексного дослідження, в основу методології було покладено концепцію послідовного використання і суворого дотримання загальноприйнятих в науці системи наукових засад, що ґрунтуються на загальній теорії пізнання та здобутках дослідницького пошуку українських і польських учених й виступають як синтез теорії і практики наукового дослідження, його теоретико-концептуальна основа.

Встановлено, що активізація українсько-польського міжнародного співробітництва в усіх його вимірах, починаючи від узгодження принципів

зовнішньої політики й закінчуючи співпрацею в транскордонній площині, є однією з найактуальніших наукових проблем і це було з'ясовано з погляду налагодження ефективних механізмів подальшої співпраці цих держав у визначеній сфері.

Ключові слова: державне регулювання; українсько-польське співробітництво; стратегічне партнерство; міжнародні відносини; національні інтереси, Європа; Польща; Україна.

Annotation. *The study of international relations is a specific form of various ties between states and other subjects of international law, the main purpose of which is to realize the civilizational unity of mankind. Such an approach should contribute to a comprehensive, comprehensive study of historical sources from Ukrainian-Polish cooperation and ensure the consideration of their joint study by other humanitarian sciences. Only a common vision, combined with an interdisciplinary approach, will allow a holistic coverage of a scientific topic and focus on the search and objectivity by combining in an interdisciplinary study, and will be able to provide the labor of the nature of a completed systemic study.*

Note that only a systemic vision and the use of theoretical and conceptual foundations in combination with scientific methodology makes a holistic coverage of modern Ukrainian-Polish international relations. Therefore, for the study of the topic of Ukrainian-Polish cooperation in the field of international relations, it will be important to have a systematic method aimed at obtaining objective and reliable results.

The diagnostic method should be used as a tool for assessing the effectiveness of cooperation in the implementation of international policy. The historical method will contribute to the analysis of the features of the implementation of the development of international cooperation of these countries at different historical stages. The comparative method will allow to study the peculiarities of Poland's foreign policy and reveal its possibilities of using it in Ukraine.

In the study of the historical process of formation and development of relations between Ukraine and Poland, such fundamental methodological principles as historicism and objectivity are applied. Based on the use of the principle of historicism, the processes are considered in their sectoral and historical context, and priority areas for development between the two states in the short and long term of Ukrainian-Polish cooperation are determined, filling them with real content and weight in the context of Euro-Atlantic integration. The principle of historicism encourages us to consider modern interstate bilateral relations between Ukraine and Poland in their evolution in the light of a qualitatively new system of international relations, allows us to highlight the main stages and priority areas in their development and reveal the content of cooperation between the two countries, generalize the influence of internal and external factors, specific circumstances. the current state and strengthening and deepening.

It should be noted that an important regularity of Ukrainian-Polish international relations is their constant evolution and dynamics. Therefore, the study of these relations on the basis of the new world order requires theoretical understanding, rejection of established stereotypes and dogmas, abandonment of traditional and development of new approaches to understanding these international relations, their influence on the state and development of international relations and strengthening their place and role in the life of these countries.

Key words: government regulation; Ukrainian-Polish cooperation; strategic partnership; international relationships; national interests, Europe; Poland; Ukraine.

Постановка проблеми. Дослідження міжнародних відносин є специфічною формою різноманітних зв'язків між державами та іншими суб'єктами міжнародного права, головне призначення яких полягає у реалізації цивілізаційної єдності людства. Такий підхід, має сприяти комплексному, всебічному вивченню історичних джерел з українсько-польського співробітництва і забезпечувати розгляд спільного вивчення їх іншими гуманітарними науками. Тільки загальне бачення у поєднанні з міждисциплінарним підходом, уможливить цілісне висвітлення наукової теми й орієнтуватиме на пошук і дотримання об'єктивності шляхом комбінування в рамках міждисциплінарного дослідження, і зможе надати характеру завершеного системного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутнісні характеристики багатоаспектної теми українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин у певній мірі знайшли відображення у працях таких науковців, як В. Бусленко, В. Стрільчук, А. Субботін, З. Згуровський, Д. Панкратова, В. Колесников, та ін. Але попри наявність значної кількості напрацювань з аналізованої проблематики, практика становлення та розвитку українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин засвідчує про необхідність проведення комплексного дослідження цієї теми.

Постановка завдання. Основним завданням є визначити основні шляхи державного регулювання діяльності українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. У середовищі українських політиків і вчених за останні роки вкоренилося сприйняття Польщі як "адвоката України в Європі" та надійного стратегічного партнера. Водночас слід розуміти, що подальший характер польсько-українського співробітництва в сфері міжнародних відносин визначатиметься як позицією обох країн, так і еволюцією геополітичних реалій, насамперед у Європі. Звичайно, бажано було б, щоб це співробітництво позначалося суттєвою активізацією і прагматизмом в сфері міжнародних відносин. Адже для цього вже закладена вагома база українсько-польського співробітництва впродовж попередніх десятиліть [1].

Слід зважати на зміни в міжнародному співтоваристві, що відбулись за останні роки, які суттєво вплинули на характер українсько-польських відносин.

На думку директора Польського інституту міжнародних відносин Марчина Заборовського, “Польща вже не буде комфортно функціонувати в прогнозованому світі, де правила гри встановлює Захід” [2].

На думку Л. Стрільчук, міжнародне партнерство, включно і стратегічне, варто розглядати в широкому і у вузькому розумінні, зокрема в широкому – це система взаємодії двох або кількох держав, яка ґрунтується на визнанні спільних цінностей, високому рівні співробітництва у визначених сферах, обопільній зовнішньополітичній підтримці, зокрема, в рамках міжнародних організацій, узгодженні позицій у кризових ситуаціях та при вирішенні міжнародних конфліктів, а у вузькому розумінні таке партнерство може бути побудовано на більш прагматичних засадах, навколо реалізації масштабних міждержавних проєктів [3].

А. Субботін вважає, що існує принаймні три макроконцепції дослідження: політологічна, яка спирається на тезу про примат держави як єдиного актора міжнародного життя, і в структурі міждержавних відносин віддає перевагу політичним взаєминам; соціологічна, яка визначає міжнародний характер певної трансакції залежно від характеру її об’єкта; системна, що виходить із вторинності будь-якого міжнародного актора щодо системи міжнародних відносин [4]. Найбільш розповсюдженими критеріями диференціації міжнародних відносин за атрибутивними ознаками, на нашу думку, є: критерій географії локалізації, критерій часової локалізації, критерій кількості взаємодіючих акторів, критерій сфери, яка виступає об’єктом взаємин, критерій характеру взаємодії інтересів суспільства.

Зауважимо, що тільки системне бачення і використання теоретично-концептуальних засад у поєднанні з науковою методологією уможлиблює цілісне висвітлення сучасних українсько-польських міжнародних відносин. Тому для дослідження теми українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин важливе значення буде мати системний метод, спрямований на отримання об’єктивних та достовірних результатів [5].

Діагностичний метод має використовуватися як інструмент оцінювання ефективності співпраці у здійсненні міжнародної політики. Історичний метод сприятиме аналізу особливостей здійснення розвитку міжнародного співробітництва цих країн на різних історичних етапах. Порівняльний метод дасть змогу дослідити особливості зовнішньої політики Польщі і розкрити її можливості використання в Україні.

У вивченні історичного процесу становлення й розвитку взаємовідносин між Україною та Польщею застосовуються такі основоположні методологічні принципи, як історизм та об’єктивність. На основі використання принципу історизму забезпечується розгляд процесів у їх секторально-історичному розрізі, а також визначаються пріоритетні сфери для розбудови між обома державами на коротко і довготермінову перспективу українсько-польського співробітництва, наповнення їх реальним змістом та вагою у контексті євроатлантичної інтеграції. Принцип історизму спонукає нас розглядати сучасні міждержавні двосторонні

стосунки між Україною та Польщею у їх еволюції у світлі якісно нової системи міжнародних відносин, дозволяє виокремити у їх розвитку основні етапи та пріоритетні напрями й розкрити зміст співпраці двох країн, узагальнити вплив внутрішніх і зовнішніх чинників, конкретних обставин на теперішній стан та зміцнення й поглиблення.

Нерозривно пов'язаний в дослідженні відносин між Україною та Польщею на міжнародному рівні, разом з принципом історизму є принцип об'єктивності, що включає співпрацю у галузі міжнародної політики, зокрема, європейської інтеграції. Принцип об'єктивності означає вивчення об'єктивних закономірностей, якими визначаються українсько-польські відносини у теперішній час. При здобутті фактів, їх аналізі варто домагатися максимально об'єктивної перевірки, уточнення отриманого фактологічного матеріалу, встановлення подібностей та відмінностей у характеристиці подій, явищ і процесів. Такий підхід забезпечить подання сучасних українсько-польських відносин у динаміці їх об'єктивного розвитку та виявлення особливостей у процесі їх становлення на довготривалу перспективу.

Предмет розгляду зазначеної теми зумовлює аналіз українсько-польських відносин у різних аспектах, зобов'язує до використання наукових методів, чільне місце серед яких становлять як загальнонаукові, що включають, насамперед, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, класифікації та узагальнення історичних знань з проблеми, а також такі спеціально-наукові методи, як історико-хронологічний, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний, історико-типологічний, системно-структурний, статистичний та деякі інші спеціальні конкретно наукові методи. Істотне значення для розуміння розбудови українсько-польського співробітництва в різних секторальних аспектах, виявлення проблем, які гальмували його становлення, а також виявлення ключових чинників впливу, прогресивний розвиток має емпірично-аналітичний аналіз пріоритетних форм, напрямків, головних тенденцій розбудови взаємин між Україною та Польщею у контексті сучасних викликів, охоплюючи при цьому прогноз щодо можливих сценаріїв їх поглиблення відповідно закладеним стратегічним цілям у майбутньому.

Загальним і обов'язковим спеціально-конкретним методом дослідження є історико-хронологічний метод, використання якого дають змогу розглянути явища і події у часовій послідовності, в динаміці їх розвитку та з'ясувати їх сутність та особливості основних етапів формування й розвитку багатоаспектних українсько-польських відносин у досліджуваній період. Проблемно-хронологічний метод дозволить розділити тему дослідження на низку більш вузьких і конкретних питань за проблемним характером й розглянути кожне з них у хронологічному порядку. Таким чином, буде вибудована загальна структура, а також структура кожного окремого аспекту дослідження. Важливого значення набуває питання про можливість і правомірне застосування порівняльно-історичного методу у дослідженні. Цей метод сприятиме усвідомленню цілісності, взаємопов'язаності, а подекуди і суперечливості українсько-польського

співробітництва, орієнтуючи на пошук у ньому як спільних рис, так і відмінностей.

Компаративний метод слугуватиме розкриттю специфіки сучасного стану взаємовідносин між Україною та Польщею, з'ясуванню відповіді на питання про ступінь їх значимості і місця в системі знань про міжнародну політику обох держав.

Історико-типологічний метод забезпечить групування історіографічної та джерельної бази, визначення основних напрямків та пріоритетів українсько-польської взаємодії в нових історичних умовах, кожний з яких має власні сутнісні характеристики і типологічні підрівні. Цей метод сприятиме впорядкуванню та узагальненню історичних подій та фактів, та допоможе їх типологізувати і визначити ключові характеристики двостороннього співробітництва між Україною та Польщею, виявити однорідні сукупності об'єктів і явищ цього процесу за якимось чинником даних про конкретні історичні об'єкти, явища й процеси.

Нами використовувалися також такі методи наукового пізнання, як системно-структурний та статистичний методи. Перший з них уможливорює встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями та фактами, усвідомити зміст взаємодії між двома державами, проаналізувати суттєві її зв'язки, події та основні тенденції, а другий – встановити різноманітні аспекти співпраці двох держав шляхом використання конкретних даних, відібрати та провести аналіз статистичної інформації, навести кількісні показники співробітництва України і Польщі у різних сферах міждержавної взаємодії, з'ясувати її окремі етапи та найбільш пріоритетні напрями й форми. Зауважимо, що обрані наукові принципи та методи дослідження дозволять комплексно та гармонійно розглянути основні напрями українсько-польських міжнародних відносин на всіх етапах їх становлення й розвитку.

Як вважає О. Колесников, таке розкладання дає можливість дослідникові “проникнути в сутність отриманих у результаті розкладання частин, елементів, сторін єдиного цілого, виявити в них головне, основне, істотне, розкрити об'єктивно існуючі зв'язки між ними, що дуже важко або неможливо зробити без їхнього виділення” [6].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, глибоке і всебічне дослідження сучасних українсько-польських відносин, з'ясування їх сутності, якісних характеристик, динаміки формування й розвитку в усій багатоманітності об'єктивної реальності може стати можливим лише за умови використання відповідного теоретичного й методологічного інструментарію. Розгляд основних питань теоретико-методологічного забезпечення всебічного вивчення, і в той же час їх опанування слугуватимуть запорукою успішного наукового дослідження складного комплексу багатоаспектних відносин між Україною та Республікою Польща.

Відтак вивчення українсько-польського співробітництва у сфері міжнародних відносин стосунків на основі нового світопорядку вимагає

теоретичного осмислення, відмови від усталених стереотипів і догм, відходу від традиційних і розробки нових підходів до розуміння сутності цих міжнародних взаємин, впливу на їх стан і розвиток, посилення їх місця й ролі в житті країн.

Розуміння феномену політики взаємин України і Польщі у сфері міжнародного співробітництва передбачає, що його вивчення має здійснюватися не шляхом вибору якоїсь однієї зі сторін протиріч, які неодмінно виявляються в процесі дослідження, а через однакове визнання і розуміння того, що тільки разом вони складають сутнісну цілісність цих взаємин. Відповідно до принципу методологічного плюралізму, пропонується те, що сутність українсько-польських міжнародних відносин полягає не у протиборстві, а у здійсненні всезагальних завдань щодо збереження їх функціональної цілісності, стабільності та взаємовигідності.

Також варто розуміти, що жоден із методів не є універсальним і спроможним вирішити всі дослідницькі завдання. Із теоретичними засадами, принципами та методами органічно пов'язані конкретні методологічні підходи, що стануть не менш важливими у науковому дослідженні.

Варто зазначити, що важливою закономірністю українсько-польських міжнародних відносин є їх постійна еволюція та динаміка. Відтак вивчення цих відносин на основі нового світопорядку вимагає теоретичного осмислення, відмови від усталених стереотипів і догм, відходу від традиційних і розробки нових підходів до розуміння цих міжнародних взаємин, їх впливу на стан і розвиток міжнародних зв'язків та посилення їх місця й ролі в житті цих країн.

Список використаних джерел:

1. Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів: зб. аналітичних матеріалів / упоряд. В. Бусленко. – Вип. 2. – Луцьк: Вежа-Друк, 2017. – 108 с.
2. Національний інститут міжнародних відносин // Науковий щоквартальник. № 2 (14) (квітень-червень) 2016. – Т. 3.
3. Стрільчук Л.В. Україна-Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття) / Л. В. Стрільчук: монографія. – Луцьк : Волинські старожитності, 2013. – С. 192.
4. Субботін А.А. Міжнародні відносини / А.А. Субботін // Українська дипломатична енциклопедія : У 2-х т. Редкол. : Л. В. Губерський (голова) та ін. – К. : Знання України, 2004. – С. 103.
5. Згуровський М.З. Системний аналіз: проблеми, методологія, застосування / М.З. Згуровський, Н.Д. Панкратова. – К. : Наук. думка, 2005. – 744 с.
6. Колесников О.В. Основи наукових досліджень: [навч. посіб.] / О.В. Колесников. - [2-ге вид. випр. та доп.]. - К. : Центр учбової літератури.- 2014. – С.43.

Reference:

1. Suchasni ukrainsko-polski vidnosyny: pohliad ekspertiv : zb. analitychnykh materialiv / uporiad. V. Buslenko. – Vyp. 2. – Lutsk : Vezha-Druk, 2017. – 108 s.
2. Natsionalnyi instytut mizhnarodnykh vidnosyn // Naukovyi shchokvartalnyk. № 2 (14) (kviten-cherven) 2016. – T. 3. [in Ukraine].
3. Strilchuk L.V. (2013) Ukraina-Polshcha: vid dobrosusidskykh vidnosyn do stratehichnoho partnerstva (kinets KhKh – pochatok KhKhI stolittia) / L.V. Strilchuk: monohrafiia. – Lutsk : Volynski starozhytnosti,. – S. 192. [in Ukraine].
4. Subbotin A.A. (2004) Mizhnarodni vidnosyny / A.A. Subbotin // Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia : U 2-kh t. Redkol. : L. V. Huberskyi (holova) ta in. – K. : Znannia Ukrainy,– S. 103. [in Ukraine].
5. Zghurovskyi M.Z. (2005) Systemnyi analiz: problemy, metodolohiia, zastosuvannia / M.Z. Zghurovskyi, N.D. Pankratova. – K. : Nauk. dumka, – 744 s. [in Ukraine].
6. Kolesnykov O.V. (2014) Osnovy naukovykh doslidzhen : [navch. posib.] / O.V. Kolesnykov. - [2-he vyd. vypr. ta dop.]. - K. : Tsentr uchbovoi literatury.– S.43. [in Ukraine].